

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. Димитър Танев Кайков, дн за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Тема на дисертационния труд: „Психологически фактори на спортните постижения при състезатели по самбо“

Автор на дисертационния труд: Мария Георгиева Янчева

Научен ръководител: доц. Галина Димитрова Домусчиева-Роглева, доктор

Дисертационният труд на тема „Психологически фактори на спортните постижения при състезатели по самбо“ е оформен в обем от 191 страници, съдържа 13 таблици, 42 фигури, библиографска справка от 206 източника, от които 85 на кирилица, 119 на латиница и 2 от интернет. Към труда е включено приложение от 15 страници. Дисертацията е структурирана в три глави – теоретична, експериментална и аналитична.

Положителна оценка заслужава първата глава „Теоретична част“, където последователно в логическа връзка са разгледани пет основни въпроса: 1. Фактори, които влияят на спортното постижение; 2. Характеристика на спорта самбо; 3. Личностни детерминанти на спортното постижение; 4. Динамични психични състояния и 5. Регулация и оптимизация на психичните състояния и спортното представяне.

Изведени са основните фактори, влияещи върху спортните резултати. Разгледана е накратко историята на спорта самбо, определени са неговите особености и значимите психологически изисквания към състезателите по самбо. Един от основните фактори на спортното постижение са личностните детерминанти, към които са включени типологическите особености на личността и способността за самоконтрол. Решаваща роля за реализацията на високи спортни постижения в екстремите на състезанията са адекватните психични състояния. В теоретичната част на дисертацията са разгледани стресът и тревогата като най-често срещаните психични състояния, влияещи негативно върху спортното постижение. Разкрита е същността на стреса, подходите за неговото изследване, видовете стресори и особеностите на стреса в спорта. Разгледани са съдържанието, видовете тревожност и влиянието им върху спортната реализация. В края на теоретичната част на

дисертацията са представени и конкретни методи за регулация и оптимизация на психичните състояния и спортното представяне.

При оценяването на дисертационния труд определено може да се твърди, че Мария Янчева има необходимите компетенции да анализира и обобщава научни знания по темата на дисертацията.

Положителна оценка следва да се даде и на втората глава на дисертацията, към която са включени хипотезата, целта, задачите, предметът, обектът, методиката и организацията на изследването. Изследвани са общо 96 състезатели по самбо с надеждна методика за диагностика и психични въздействия. Експерименталното изследване е проведено в три етапа за периода 2013 г. - 2015 г. при много добра организация. Изработената правилна стратегия на експеримента е доказателство за формирани умения на Мария Янчева да планира, организира и провежда експериментално изследване.

Висока оценка заслужава третата глава на дисертационния труд, където са анализирани резултатите от експерименталното изследване. Много добре са анализирани резултатите от експертните оценки на значимите психологически характеристики на състезателите по самбо – психомоториката, основните свойства на вниманието, антиципацията, сетивното познание, абстрактно-логическото познание, темпераментовите особености. Посочени са още 24 личностни характеристики, 8 социално-психологически характеристики, 8 психични състояния и 4 ситуативни фактора. Задълбочено са анализирани резултатите от предварителното изследване. Върху основата на обработените резултати с надеждни математико-статистически методи са разкрити типологическите особености на личността на състезателите по самбо и са определени взаимовръзките и зависимостите между изследваните показатели. Представени са резултатите от психолого-педагогическия експеримент, където се доказва ефективността на положителното влияние на приложените апаратурни методи и автогенния тренинг върху възприетия стрес и предсъстезателната тревожност.

При обобщаването на оценката на третата глава на дисертационния труд следва да се подчертае, че Мария Янчева притежава необходимите качества

да прави задълбочен анализ на резултатите от експерименталното изследване, решава задачите, постига целта и потвърждава хипотезата, за което заслужава висока оценка.

В заключителната част на дисертационния труд е направено обобщение на резултатите от емпиричното изследване и на психолого-педагогическия експеримент. Изводите и препоръките са правилно определени.

Дисертационният труд има определени научни приноси. Разкрити са основните фактори, влияещи на спортното постижение и са изведени личностните му детерминанти. Приложена е оригинална методика от високонадеждни методи за диагностика и психични въздействия. Разкрити са различни по сила и съдържание взаимовръзки на индикаторите на психичните състояния на състезателите по самбо.

По темата на дисертационния труд са публикувани три материала, на един от които Мария Янчева е самостоятелен автор. Авторефератът отразява основната част от дисертацията и отговаря на изискванията.

В дисертационния труд са допуснати и отделни слабости. Работната хипотеза съдържа две отделни части, които всъщност са две отделни хипотези. Изводите са твърде скромни. Значително по-голяма като обем е теоретичната част в сравнение с аналитичната част, а би следвало да е обратно. Посочените слабости не понижават достойнства на дисертацията.

Заключение:

На базата на положителните оценки и безспорните научни приноси на дисертационния труд, както и на изградените професионални качества на Мария Янчева да провежда комплексни изследвания, предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди образователната и научна степен „доктор“ професионалното направление 7.6.Спорт.

14.01.2014 г.

гр. София

Рецензент:.....

/проф. Д. Кайков/